

Sygn. akt III A Ua 1646/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 lutego 2012 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu Wydział III

Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jacek Witkowski (spr.)
Sędziowie:	SSA Elżbieta Kunecka SSA Jarosław Błaszczak
Protokolant:	Karolina Sycz

po rozpoznaniu w dniu 23 lutego 2012 r. we Wrocławiu

sprawy z wniosku J. K.

przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny we W.

o odpowiedzialność z tytułu nieopłaconych składek

na skutek apelacji J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu

z dnia 2 września 2011 r. sygn. akt VIII U 433/09

uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 2 września 2011 r., sygn. akt VIII U 433/2009, Sąd Okręgowy we Wrocławiu oddalił odwołanie J. K. od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny we W. z dnia 11 sierpnia 2005 r., którą organ rentowy orzekł odpowiedzialność wnioskodawcy za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników W. P. za okres od 1 kwietnia 1998 r. do 4 kwietnia 2004 r. w kwocie 10.031,60 zł ogółem, z czego odsetki za zwłokę liczone od dnia 29.10.2004 r. w kwocie 4.408,40 zł oraz koszty postępowania egzekucyjnego, w tym:

- na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie w kwocie 2.762,20 zł, z czego odsetki w kwocie 1.253,20 zł;
- na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w kwocie 7.269, 40 zł, z czego odsetki w kwocie 3.155,20 zł.

Rozstrzygnięcie Sąd wydał w oparciu o następująco ustalony stan faktyczny sprawy:

W. P. miał zaległości wobec KRUS z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za okres od 1 kwartału 1998 r. do 4 kwartału 2004 r., w kwocie 10.031,60 zł ogółem, z czego odsetki za zwłokę liczone od dnia 29.10.2004 r. w kwocie 4.408,40 zł oraz koszty postępowania egzekucyjnego. Powyższa zaległość dotyczyła nieopłacenia składek na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie w kwocie 2.762,20 zł, z czego odsetki w kwocie 1.253,20 zł oraz nieopłacenia składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w kwocie 7.269,40 zł, z czego odsetki w kwocie 3.155,20 zł.

W dniu 16 czerwca 2004 r. na podstawie umowy sprzedaży A. P., W. P., D. J. i P. J. sprzedali J. K. nieruchomości rolną, stanowiącą gospodarstwo rolne, położoną we wsi S. w gminie Ś. w granicach działki (...), zabudowaną domem mieszkalnym pod wspólnym dachem ze stajnią, chlewnią i garażem, kwalifikującym się do rozbiórki oraz stodołą i kurnikiem.

Decyzją z dnia 11 sierpnia 2005 r. KRUS Oddział Regionalny we W. orzekł odpowiedzialność J. K. za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników W. P. za okres od 1kw/ 1998 r. do 4 kw/ 2004 r. w kwocie 10.031,60 zł ogółem, z czego odsetki za zwłokę liczone od dnia 29.10.2004 r. w kwocie 4.408,40 zł oraz koszty postępowania egzekucyjnego.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym sprawy Sąd orzekł, że odwołanie wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie.

W uzasadnieniu wyroku Sąd podkreślił, że wnioskodawca nie kwestionował istnienia i wysokości zaległości oraz naliczonych odsetek z tytułu nieziszczonych przez W. P. składek na ubezpieczenia społeczne rolników. Z kolei KRUS uznał prawidłowość odpowiedzialności wnioskodawcy jako nabywcy gospodarstwa rolnego W. P. za powstałe z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenia społeczne rolników związanych z nabywanym gospodarstwem rolnym.

Sąd zważył, że zarzuty podniesione przez wnioskodawcę do przedmiotowej decyzji dotyczą przejścia odpowiedzialności za długi związane z nabywanym gospodarstwem rolnym, jednakże wobec treści przepisów prawa nie uznał ich. Na podstawie bowiem art. 112 § 1 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 52 ustawy o ubezpieczeniu rolników, nabywca gospodarstwa rolnego lub jego zorganizowanej części odpowiada całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem za powstałe do dnia nabycia zaległości podatkowe związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, chyba że przy zachowaniu należytej staranności nie mógł wiedzieć o tych zaległościach. Wobec jednoznacznej treści przytoczonych powyżej przepisów Sąd stwierdził, że nabywca gospodarstwa rolnego odpowiada za zobowiązania podatkowe zbywcy gospodarstwa rolnego związane z jego prowadzeniem, a na podstawie art. 52 ustawy o ubezpieczeniu rolników stosuje się je również do należności z tytułu składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne rolników.

Sąd uznał, że dochodzenie przez KRUS prawa do wymiaru składek i ich poboru od osób trzecich, jest dopuszczalne na podstawie art. 52 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników i należy do kompetencji KRUS w zakresie wydawania przedmiotowych decyzji w zakresie indywidualnych spraw. W niniejszej sprawie wnioskodawca wypełnił hipotezę zawartą w powołanych przepisach, nie wykazał się również zachowaniem należytej staranności nie dysponując zaświadczeniem o niezaleganiu w opłacaniu składek na ubezpieczenia społeczne rolników w rozumieniu art. 300g Ordynacji podatkowej.

Z tych też względów Sąd nie przyjął wyjaśnień wnioskodawcy, uznając je za pozbawione podstawy prawnej. Na marginesie Sąd zaznaczył, że wnioskodawca ma w stosunku do W. P. roszczenie regresowe w momencie pokrycia jego zaległości składkowych wobec KRUS.

Z wyrokiem nie zgodził się wnioskodawca, wywodząc apelację zaskarżył wyrok w całości. Apelujący zarzucił, że w jego ocenie nie powinien być w ogóle obciążony odpowiedzialności za zobowiązania składkowe, o których mimo zachowania należytej staranności nie mógł wiedzieć. Wnioskodawca zwrócił uwagę, że dzierżawiąc całe gospodarstwo

rolne zgłosił ten fakt również do KRUS, co zostało potwierdzone przez Urząd Gminy i już ten fakt powinien wywołać reakcje strony pozwanej.

Ponadto skarżący podkreślił, że odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu należnych składek na ubezpieczenie W. P. ma charakter solidarny, a tym samym wraz z nim powinni odpowiadać pozostali ówczesni właściciele gospodarstwa rolnego, którzy wdzierżawili wnioskodawcy gospodarstwo, a potem je sprzedali zapewniając, że nie jest ono obciążone żadnymi zobowiązaniami.

Ponadto wnioskodawca podkreślił, że strona pozwana nie może obciążyć go odpowiedzialnością z tytułu składek na ubezpieczenie W. P. co najmniej za okres od 24.11.2003 r. do IV kwartału 2004 r., ponieważ w tym okresie opłacał on sam składki za to samo gospodarstwo na podstawie umowy dzierżawy, z tego też względu nie może zostać obciążony obowiązkiem opłacania składek w podwójny sposób.

Natomiast odnośnie wcześniejszego okresu odpowiedzialność za składki powinna dotyczyć wszystkich, którzy byli właścicielami tego gospodarstwa w okresie powstania zaległości, tj. od I kwartału.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Przy rozpoznawaniu niniejszej sprawy, Sąd Apelacyjny, niezależnie od zarzutów podniesionych w apelacji stwierdził, że postępowanie przed Sądem I instancji dotknięte jest nieważnością z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Zgodnie z treścią art. 477¹¹ k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych stronami postępowania są ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy i zainteresowany.

Ubezpieczonym jest osoba ubiegająca się o ustalenie ubezpieczenia i świadczenia z tego wynikające.

Osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, to osoba, względem której organ rentowy wydał decyzję działając bez jej wniosku. Podmioty te są adresatami decyzji, wymienionymi w niej jako strony postępowania przed organem ubezpieczeniowym.

Zainteresowanym, co określa wprost § 2 art. 477¹¹ k.p.c. jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. W przypadku zainteresowanego decyzja organu rentowego, jakkolwiek skierowana do innych podmiotów, swoją treścią wpływa na jego prawa lub obowiązki tak, że ma on interes prawny w uzyskaniu konkretnego orzeczenia sądowego. Sąd prowadzący sprawę z zakresu ubezpieczeń społecznych, powinien ustalić, czy przedmiot tego postępowania wskazuje, iż określona osoba powinna w danym wypadku korzystać ze statusu prawnego zainteresowanego. W przypadku pozytywnego rozstrzygnięcia tej kwestii, w celu stworzenia zainteresowanemu możliwości obrony praw, należy wezwać go do udziału w tym postępowaniu w charakterze strony. Decyzja Sądu o wezwaniu do udziału w sprawie zainteresowanego winna mieć formę postanowienia.

Postępowanie toczące się bez udziału zainteresowanego, na skutek zaniedbania przez sąd obowiązku wezwania go, dotknięte jest – zgodnie z art. 379 pkt 5 k.p.c. – nieważnością. Pogląd taki, utrwalony w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyrażono np. w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 29.07.1998 r. III ZP 20/97 (OSNAPUS 1998 r. Nr 23 poz.690).

Sąd Apelacyjny pogląd ten podziela.

W niniejszej sprawie decyzja Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z dnia 11.08.2005 r. wydana została z urzędu. Przedmiotem zaskarżonej decyzji było stwierdzenie o odpowiedzialności za zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne rolników W. P.. Adresatem tejże decyzji jest jednak J. K.zobowiązany z tytułu nabycia gospodarstwa rolnego, którego jednym ze współwłaścicieli był W. P..

Skoro zatem decyzja ta dotyczy obowiązku uiszczenia należności przez J. K. z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne W. P., to nie ulega wątpliwości, iż rozstrzygnięcie w tej sprawie wpływa bezpośrednio swoją treścią na prawa i obowiązki również W. P.. W konsekwencji W. P. powinien być wezwany do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego.

Ponadto Sąd Apelacyjny zwraca uwagę, że odpowiedzialność z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne oparta na podstawie art. 112 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa w zw. z art. 52 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ma charakter odpowiedzialności solidarnej.

W myśl tych przepisów, za zaległości podatkowe podatnika odpowiadają całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem również osoby trzecie, a odpowiedzialność obejmuje także odsetki za zwłokę od zaległości podatkowych oraz koszty postępowania egzekucyjnego.

Do osób trzecich, które ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania podatkowe, należy m.in. w myśl art. 112 § 1 Ordynacji podatkowej nabywca przedsiębiorstwa (tu gospodarstwa rolnego), jego zorganizowanej części lub składników majątku związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą jak również jego zbywca.

Niewątpliwie charakter odpowiedzialności osób trzecich wynikający z przepisów Ordynacji podatkowej jest wyjątkowy. Na podmiotach tych nie ciążyą zobowiązania wynikające z ich własnych obowiązków podatkowych (składkowych), lecz na zasadach określonych w rozdziale 15 działu III Ordynacji podatkowej, odpowiadają one za zobowiązania innych podmiotów.

Przepis art. 107 § 1 Ordynacji podatkowej, stanowiący część działu III rozdziału 15 Ordynacji zatytułowanego "Odpowiedzialność podatkowa osób trzecich" stanowi, że w przypadkach i w zakresie przewidzianych w niniejszym rozdziale za zaległości podatkowe (tu składkowe) podatnika odpowiadają całym swoim majątkiem solidarnie z podatnikiem również osoby trzecie. Zatem przesłanką tej odpowiedzialności jest właśnie istnienie cudzego długu i wskazania zawarte w ustawie. Jest to odpowiedzialność nie za podatnika, lecz obok podatnika w rozpoznawanej sprawie nabywcy gospodarstwa rolnego.

Powyższe regulacje wymagają zatem zwrócenia uwagi Sądu na kolejne zagadnienie związane z ustaleniem kto, począwszy od I kwartału 1998 r., obowiązany był jako płatnik do odprowadzenia należnych składek na ubezpieczenie społeczne W. P..

Z akt emerytalno-rentowych W. P. wynika bowiem, że początkowo płatnikami składek obejmującymi jego ubezpieczenie byli A. i F. P.. Co więcej w aktach tych znajduje się również wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 9 kwietnia 2002 r., sygn. akt VIII U 2112/2000, oddalający odwołanie A. i F. P. od decyzji Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział we W. z dnia 29 lutego 2000 r., którą organ rentowy obarczył odpowiedzialnością za zaległe należności z tytułu składek i odsetek za zwłokę na ubezpieczenie społeczne rolników W. P. za okres od 2 kwartału 1993 r. do 1 kwartału 2000 r.

Fakt ten zatem wymaga uwzględnienia przy rozpoznawaniu i badaniu niniejszej sprawy, albowiem powyższy okres częściowo pokrywa się z okresem, za który do odpowiedzialności został pociągnięty wnioskodawca.

Ponadto istotne dla ustalenia kręgu osób odpowiedzialnych solidarnie za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek koniecznym jest przeprowadzenie postępowania dowodowego, które pozwoli na określenie wszystkich właścicieli gospodarstwa rolnego do czasu jego zbycia na rzecz wnioskodawcy.

Z aktu notarialnego sprzedaży tejże nieruchomości wynika, iż współwłaścicielami gospodarstwa rolnego byli, po śmierci A. i F. P.: A. P. w udziale wynoszącym 2/6 części, W. P. w udziale wynoszącym 2/6 części, D. J. w udziale wynoszącym 1/6 części oraz P. J. w udziale wynoszącym 1/6 części.

Tym samym koniecznym będzie rozważenie, czy wyżej wymienione osoby jako zbywcy gospodarstwa rolnego, należeć będą do kręgu osób odpowiedzialnych solidarnie z wnioskodawcą za powstałe zaległości składkowe.

Stwierdzenie, że osoby te należą do powyższego kręgu skutkować będzie obowiązkiem do ewentualnego udziału w sprawie dalszych zainteresowanych.

Już sam fakt nie wezwania do udziału w sprawie W. P. skutkuje nieważnością postępowania, którą zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd bierze pod uwagę z urzędu.

Pozostałe kwestie, na które Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę wymagają także przeprowadzenia pełnego postępowania dowodowego w sprawie i dokonania przez Sąd Okręgowy oceny, jakie podmioty, w jakim zakresie i czy w ogóle ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie rolnicze W. P..

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 386 § 2 k.p.c., Sąd Apelacyjny uchylił wyrok, zniósł postępowanie przed Sądem I instancji i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.